

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**



Факультет психології

Кафедра соціальної психології

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ВІКОВА ПСИХОЛОГІЯ»

Термін навчання: 3 роки 10 місяців
Спеціальність 053 Психологія (Бакалавр)

Освітня програма
«Дитяча психологія та психологічна практика»

Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від “ ” серпня 2023 р.

м. Івано-Франківськ – 2023

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Вікова психологія
Викладач	Мицько Володимир Мирославович
Контактний телефон викладача	0973323135
Email викладача	volodymyr.mytsko@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний
Обсяг дисципліни	6 кредитів ЄКТС: 180 год
Мова викладання	Українська
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Понеділок 11.00-12.00

2. Анотація навчальної дисципліни

Вікова психологія – самостійна галузь психологічних знань, яка вивчає закономірності (причини, умови та механізми) психологічного розвитку людини в онтогенезі.

Вікова психологія розглядає онтогенез як становлення основних структур свідомості людини як особистості від народження і впродовж усього її життя.

Предметом курсу є закономірності психічного розвитку та їх прояви на різних вікових етапах; психологічні особливості кожного вікового періоду і їх роль у формуванні особистості.

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Курс «Вікова психологія» спрямований на формування у студентів уявлень про онтологічні психологічні чинники та закономірності психічного розвитку людини, особливості її психофізіологічного, сенсорно-перцептивного, когнітивного, емоційного, особистісного, соціального розвитку та становлення різних видів діяльності; мета – засвоєння студентами знань з психолого-педагогічного забезпечення навчальної та виховної діяльності у дошкільних закладах та школі, конкретніше – посприяти усвідомленню навчання та виховання як основних рушіїв розвитку людини та особистості.

Цілі курсу:

- 1) сформувати у студентів уявлення про закономірності, чинники і механізми психічного розвитку людини, особливості формування психічних якостей особистості, становлення і розвиток психічних процесів, емоцій і їх властивостей у дітей, підлітків, юнаків та дорослих;
- 2) ознайомити студентів з провідними течіями, напрямками, теоретичними і концептуальними підходами до психічного розвитку людини, вікового розвитку особистості, системою концептуальних і теоретичних положень, що утворюють основу вікової психології;
- 3) забезпечити вивчення студентами критеріїв, закономірностей, завдань, сензитивних періодів, питань внутрішньоособистісного вибору в процесі психічного розвитку особистості, вікових можливостей засвоєння знань, нормативних і ситуативних криз на кожному етапі психічного розвитку від народження до старості.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Загальні компетентності(відповідно до матриці ОП):
ЗК12.Здатність працювати з людьми, різними за віком, характером і соціальним статусом.

Спеціальні компетентності(відповідно до матриці ОП):
СК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.
СК10. Здатність визначати відповідність нормативам розвитку та організовувати психологічну допомогу дітям та підліткам.

Програмні результати навчання (відповідно до матриці ОП):
ПР7. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.
ПР8. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни	
Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	32 год.
семінарські заняття / практичні / лабораторні	28 год.
самостійна робота	120 год.

Ознаки навчальної дисципліни			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
II-III	053 Психологія	I-II	Нормативний

Тематика навчальної дисципліни			
Тема	кількість годин		
	лекції	заняття	сам. роб.
Тема 1. Вступ до вікової психології	2	1	7
Тема 2. Історія розвитку вікової психології як науки	-	1	8
Тема 3. Методологічні основи психології розвитку	2	2	7
Тема 4. Біологічний підхід до розвитку	2	1	7

<i>Тема 5.</i> Психодинамічний підхід до розвитку	2	1	7
<i>Тема 6.</i> Біхевіористичний підхід до розвитку	2	1	7
<i>Тема 7.</i> Когнітивно-генетичний підхід до розвитку	2	1	7
<i>Тема 8.</i> Контекстуальний підхід до розвитку	2	1	7
<i>Тема 9.</i> Особливості перинатального розвитку дитини. Фаза новонародженості	2	2	7
<i>Тема 10.</i> Психологічні особливості розвитку у немовлячому віці	2	2	7
<i>Тема 11.</i> Психологічні особливості розвитку у ранньому віці	2	2	7
<i>Тема 12.</i> Формування психічних процесів та властивостей у дошкільному віці	2	2	7
<i>Тема 13.</i> Молодший шкільний вік: основні тенденції та закономірності психічного розвитку	2	2	7
<i>Тема 14.</i> Психологічні особливості розвитку у підлітковому віці	2	2	7
<i>Тема 15.</i> Психологічні особливості розвитку в період ранньої юності	2	2	7
<i>Тема 16.</i> Психологія дорослої людини	2	2	7
<i>Тема 17.</i> Геронтопсихологія. Основні тенденції та закономірності психічного розвитку в період пізньої дорослості і старості	2	2	7
ЗАГ.:	32	28	120

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	<p>Оцінювання навчальних досягнень студентів за усіма видами навчальних робіт проводиться за поточним і підсумковим контролюми. Об'єктом оцінювання знань умінь та навичок студентів є програмний матеріал освітнього компонента, засвоєння якого перевіряється під час контролю.</p> <p>Завданням поточного контролю є систематична перевірка розуміння та засвоєння програмного матеріалу, виконання практичних робіт, умінь самостійно опрацьовувати тексти, складання конспекту, здатності публічно, письмово чи в електронному форматі представляти певний матеріал.</p> <p>Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться в усній та письмовій формі (опитування на семінарських заняттях, тестування, контрольна робота, самостійна робота).</p>
---	--

Підсумковий контроль та екзамен. Підсумковий контроль виставляється на останньому семінарському занятті як підсумок виконання всіх визначених робочою програмою завдань. Мінімальна кількість балів – 50. Максимальна кількість балів – 100.

Накопичування балів під час вивчення дисципліни	
Види навчальної роботи	Максимальна кількість балів
Лекція	10
Семінарське заняття	30
Самостійна робота	6
Індивідуальне завдання	4
Екзамен	50
Максимальна кількість балів	100

Вимоги до письмових робіт

При виконанні письмових завдань оцінювання відбувається за наступними критеріями:

- своєчасність виконання (1 б.);
- повний обсяг виконання (2 б.);
- якість виконання навчального завдання (1 б.);
- посилання на джерела (1 б.).

Тестування у системі дистанційного навчання передбачає надання відповідей на певну кількість запитань, що визначаються змістом теми.

Кожна правильна відповідь оцінюється у 0,5 балів. Впродовж курсу студенти проходять шість-вісім етапів поточного тестування.

Письмове завдання студенти подають у систему Google classroom, де і прописана інструкція до завдання відповідно до тематики і проектного підходу навчання.

Термін здачі – 15 тиждень навчання

Семінарські, практичні заняття

При підготовці до семінарського заняття студенти повинні продемонструвати знання та вміння передбачені темою заняття.

Максимальна кількість балів нараховується за такими критеріями:

- своєчасність виконання (1 б.);
- повний обсяг виконання (1 б.);
- якість виконання навчального завдання (1 б.);
- самостійність виконання (1 б.);
- творчий підхід у виконанні (1 б.)

На семінарських, практичних заняттях № 1-10 проводиться підсумковий зріз знань.

До початку заняття надати викладачеві план-конспект заняття.

Після проведення заняття необхідно надати:

- самоаналіз проведеного заняття;
- аналіз заняття, проведеного іншими студентами групи.

	<p>Критерії оцінювання:</p> <ul style="list-style-type: none"> - розуміння роботи навчальної групи та викладача за обраною формою (1 б.); - ступінь готовності до роботи за обраною формою, використання наочності (роздаткових матеріалів, заповнення таблиць, схем, малювання на дошці, плакати) (2 б.); - вільне володіння матеріалом щодо обраного питання, пояснення головних понять (1 б.); - взаємодія з аудиторією, вміння підготувати навчальну групу до роботи, пояснити алгоритм роботи, вміння зацікавити, залучити аудиторію до розгляду питання, вміння звернутися до аудиторії за поясненнями, вміння ставити питання (питання проблемного характеру, на роздум, на кмітливість) (3б.); - підведення підсумків, вміння робити висновки (викладення основної ідеї теми, що розглядалася, у вигляді тез, вираження власного ставлення до питань, що висвітлюються, зазначення ще не вирішених проблем, звернення до аудиторії тощо) (2б.); - творчий підхід у виконанні (1 б.).
Умови допуску до підсумкового контролю	До підсумкового контролю допускаються студенти, які виконали не менше 55% завдань, передбачені навчальною програмою з дисципліни та набрали за поточну успішність кількість балів, не меншу за 50 балів
Підсумковий контроль	Екзамен виставляється за сумою підсумкового семестрового контролю, що виводиться на завершальному семінарському занятті (шляхом підсумку попередньо отриманих результатів за різні форми контролю) – 50 балів, та екзаменаційної оцінки – 50 балів, в сумі – 100 балів

7. Політика навчальної дисципліни

Письмові роботи	Студенти денної форми навчання виконують і здають всі завдання для самостійної роботи під час тижнів контролю самостійної роботи студентів. Тести до тем виконуються у день відповідного практичного заняття. Студенти, які навчаються за індивідуальним графіком, виконують всі завдання згідно вимог, проходять тестування за темами. Оцінки за роботу на семінарських заняттях отримують за виконання самостійної роботи та її презентації не пізніше ніж за 1 тиждень до останнього семінарського заняття.
Відвідування занять	Політика курсу передбачає своєчасне виконання студентами усіх видів робіт. У випадку пропуску пар з поважних причин студенти мають право відпрацювати невиконаний обсяг робіт за умови надання необхідної документації (довідки і т.ін.). Усі ці роботи повинні бути виконані й представлені студентом у встановлений час консультацій, при цьому не пізніше ніж за 1 тиждень до останнього семінарського заняття в даній студентській групі. Студент, який пропустив заняття без

	поважних причин, не отримує бали за усні відповіді. Невиконані своєчасно тести, контрольну роботу, завдання для самостійної роботи можуть виконати і здати до наступного семінарського заняття, однак оцінка при цьому буде знижена на 20 %. Передбачено додаткові бали (до 3) за активну участь на семінарських заняттях чи іншу наукову активність.
Академічна доброчесність	Студенти повинні дотримуватися норм поведінки, прописаних у Положенні про академічну доброчесність у Прикарпатському національному університеті ім. В. Стефаника. Положення про запобігання академічному плагіату: https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/04/nova-redaktsiiapolozhennia-pro-zapobihannia-akademichnomu-plahiatu.pdf Положення 2 https://pnu.edu.ua/wpcontent/uploads/2021/02/Кодекс.FR12.pdf У випадку виявлення випадків плагіату у виконанні навчальних завдань, академічної недоброчесності (списування), пред'явлені студентом завдання не зараховуються.
Неформальна освіта	Можливі зарахування курсів, які відповідають змісту дисципліни загалом чи її окремих тем. Такі курси зараховуються відповідно як опрацьована тема чи як виконане практичне завдання за умови наявності презентації пройденого курсу та його підтвердження сертифікатом. Рекомендовані платформи: Prometheus, EdEra, Coursera Можливість зарахування результатів неформальної освіти регламентується «Положенням про порядок зарахування результатів неформальної освіти у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора №819 від 29.11.2019) - https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja

8. Рекомендована література

1. Когутяк Н.М., Мицько В.М., Сидорик Ю.Р. Дитяча психологія з практикумом. Комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни. – Івано-Франківськ, 2020. – 124 с.
2. Мицько В. М. Вікова психологія: методичні рекомендації. Івано-Франківськ : Видавництво "Плай" ЦІТ Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2014. 56 с.
3. Мицько В. М. Педагогічна психологія. Вікова та педагогічна психологія. Психологічне консультування // Самостійна робота студентів-психологів: зміст, форми, організація / за ред. В. І. Сметаняка. Івано-Франківськ, Вид-во Сімик. 2017. С. 77-102.
4. Когутяк Н., Мицько В. Дослідження ефективності тренінгу реципрокної імітації для дітей із розладами спектру аутизму. Інсайт: психологічні виміри суспільства. 2023. № 10. С. 339–359. <https://doi.org/10.32999/2663-970X/2023-10-17>
5. Мицько В.М., Сидорик Ю.Р., Когутяк Н.М. Тривожність як наслідок материнської депривації у дітей молодшого шкільного віку Теорія і практика сучасної психології: Збірник наукових праць. Випуск № 2. – Запоріжжя, Класичний приватний університет, 2020. – С. 153-156. – (Index Copernicus International).
6. Кутіщенко В.П. Вікова та педагогічна психологія - 2-ге вид.: Навчальний посібник. – К.:

- Центр учбової літератури, 2010. - 128 с.
7. Савчин М.В., Василенко Л.П. Вікова психологія. – Навчальний посібник. – К.: Академвидав, 2020. – 360 с. (Альма-матер)
 8. Вікова та педагогічна психологія: Навчальний посібник / О.В. Скрипченко, Л.В. Долинська, З.В. Огороднійчук та ін. – К.: Просвіта, 2001. – 416 с.
 9. Підготовка учнів до професійного навчання і праці (психолого-педагогічні основи): Навч. посібник / Під ред. Г. О. Балла, П. С. Перепелиці, В. В. Рибалки. - К.: Наукова думка, 2000. - 188 с.
 10. Максименко С. Д. Генетическая психология : (методологическая рефлексия проблем развития в психологии) / С. Д. Максименко. - М.: Рефл.-бук; К.: Ваклер, 2000. - 320 с.
 11. Максименко С. Д. Психологічні механізми зародження, становлення та здійснення особистості / С. Д. Максименко, В. В. Клименко, А. В. Толстоухов. - К.: Вид-во Європейського ун-ту, 2010.
 12. Максимова Н. Ю. Соціально-психологічний аспект профілактики адитивної поведінки підлітків та молоді / Н. Ю. Максимова, С. В. Толстоухова. - К., 2000. - 200 с.
 13. Павелків Р. В. Дитяча психологія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Р. В. Павелків, О. П. Цигипало. - К.: Академвидав, 2008. - 432 с.
 14. Щотка О. П. Вікова психологія дорослої людини: навч. посіб. / О. П. Щотка; Ніжин, держ. пед. ун-т ім. М. Гоголя. - Ніжин: РВВ НДПУ ім. М. Гоголя, 2001. - 194 с.

Викладач



Мицько В.М.